

LÄNSSTYRELSEN
I STOCKHOLMS LÄN

Förstudie angående handlingsplan för kulturella och kreativa näringar i Stockholms län

LÄNSSTYRELSEN
I STOCKHOLMS LÄN

Förstudie angående handlingsplan för kulturella och kreativa näringar i Stockholms län

Utgivningsår: 2011

ISBN: 978-91-7281-445-5

Rapporten finns endast som pdf. Den kan laddas ner från Länsstyrelsens webbplats, www.lansstyrelsen.se/stockholm.

Förord

I denna rapport karläggs aktörs- och policyfältet för kulturella och kreativa näringar i Stockholmsregionen. Förslag om möjliga framtida policyinsatser och hur en fortsatt regional process kan bedrivas ges också. Fokus i rapporten ligger på fyra nyckelfrågor: regionalt ledarskap för fortsatt arbete med regionens kulturella och kreativa näringar, entreprenörskapskedjan inom regionens kulturella och kreativa näringar, inre och yttre synlighet för kulturella och kreativa näringar samt de konstnärliga högskolornas roll för kulturella och kreativa näringar. Syftet med rapporten är att fungera som ett delunderlag inför arbetet inom regionalfondsprojektet Creative Stockholm med att formulera ett regionalt handlingsprogram för kulturella och kreativa näringar i Stockholmsregionen.

Utredningen har utförts på uppdrag av Länsstyrelsen i Stockholms län, SLL Tillväxt & regionplanering i Stockholms läns landsting, Kulturförvaltningen i Stockholms läns landsting, Stockholm Business Region och Kulturförvaltningen i Stockholms stad, i samverkan med Stockholms Akademiska Forum och regionalfondsprojektet Creative Stockholm inom ramen för projektet "Förstudie – arena för samverkan inom KKN i Stockholms län". Uppdraget har utförts av Jonathan Metzger (uppdragsledare), Helen Runting och Sara Vall på KTHs avdelning för urbana och regionala studier. Projektet har finansierats av Tillväxtverket och Länsstyrelsen i Stockholms län.

Innehåll

Uppdrag och utgångspunkter	2
Uppdrag och bakgrund	2
Metod och underlag	3
Rapportens disposition	3
Omvärldsanalys	5
Stockholms kulturella och kreativa näringar: kortfattad lägesbeskrivning	5
Aktörer i utvecklingsarbetet med Stockholmsregionens kulturella och kreativa näringar	9
Institutionella ramar och nuvarande policyläge.....	11
Nuvarande utvecklingsarbete för Stockholmsregionens kulturella och kreativa näringar	13
Fokusområden	15
Regionalt ledarskap för fortsatt arbete med näringslivsutveckling av regionens kulturella och kreativa näringar	15
Entreprenörskapskedjan inom regionens kulturella och kreativa näringar	18
Inre och yttre synlighet.....	22
De konstnärliga högskolornas roll inom regionens kulturella och kreativa näringar	24
Avslutande diskussion	26
Sammanfattning av förstudiens resultat	26
Förslag på möjliga inriktningar för policyinsatser.....	29
Idéer för processen framöver.....	32
Appendix A. Intervjuade personer.....	34
Appendix B	35

Uppdrag och utgångspunkter

Uppdrag och bakgrund

En grupp forskare från KTH¹, avdelningen för urbana och regionala studier, har under perioden 1 april-15 juni 2011 fått i uppdrag att genomföra en förstudie för en regional handlingsplan för utvecklingsarbetet med de kulturella och kreativa näringarna (KKN) i Stockholmsregionen.

Beställare av förstudien är *Arena för kulturella och kreativa näringar i Stockholms län*, bestående av Länsstyrelsen i Stockholms län, SLL Tillväxt & regionplanering i Stockholms läns landsting, Kulturförvaltningen i Stockholms läns landsting, Stockholm Business Region AB/Stockholms stad samt Kulturförvaltningen i Stockholms stad. Utöver dessa förvaltningar har i projektets styrgrupp även ingått representanter för Stockholms Akademiska Forum (StAF) samt regionalfondsprojektet Creative Stockholm.

Syftet med uppdraget har varit att bistå med ett delunderlag för den kommande regionala handlingsplan för Stockholmsregionens kulturella och kreativa näringar som Creative Stockholm har i uppgift att ta fram under 2011. Arbetet med förstudien har i enlighet med uppdraget varit inriktat på att kartlägga aktörsfältet och policyläget kring Stockholmsregionens kulturella och kreativa näringar samt att lyfta och utreda fyra nyckelfrågor som av beställarna identifierats som särskilt viktiga att hantera inom ramen för en kommande regional handlingsplan. De identifierade nyckelfrågorna är:

- *Regionalt ledarskap för fortsatt arbete med näringslivsutveckling av regionens kulturella och kreativa näringar*
- *Entreprenörskapskedjan inom regionens kulturella och kreativa näringar*
- *Inre/yttre synlighet för regionens kulturella och kreativa näringar*
- *De konstnärliga högskolornas roll inom regionens kulturella och kreativa näringar.*

¹ Utredningsarbetet har letts av fil. dr. Jonathan Metzger assisterad av forskningsassistenterna Helen Runting och Sara Vall.

Metod och underlag

Studien har genomförts genom en kombination av kvalitativa utredningsmetoder. Utredarna har genomfört en översikt och inventering av det existerande kunskapsläget om näringslivsutveckling inom de kulturella och kreativa näringarna, såväl i Sverige som i utvalda internationella sammanhang. En kartläggning och analys av policydokument med relevans för Stockholmsregionens kulturella och kreativa näringar har också genomförts.

En stor del av utredningsarbetet har bestått av sammanträden och intervjuer med identifierade nuvarande samt potentiella nyckelaktörer i en regional ledarskapsstruktur för utvecklingen av regionens kulturella och kreativa näringar. Samtal med ett drygt tjugotal personer har genomförts inom ramen för förstudien. Appendix A i slutet av rapporten innehåller en redogörelse för de personer/organisationer som utredarna har fört samtal med inom ramen för förstudien.

För att på djupet undersöka de konstnärliga högskolornas roll och potential i förhållande till regionens kulturella och kreativa näringar genomförde utredarna i samarbete med StAF två workshops, till vilka representanter för de konstnärliga högskolornas högsta ledningar (rektor eller prorektor) inbjöds. Workshoparna genomfördes med benäget bistånd av StAF som stod som värdar för mötena.

Rapportens disposition

Rapportens fortsatta innehåll är strukturerat enligt följande disposition:

Avsnitt 2 innehåller en omvärldsanalys bestående av en kortfattade lägesbeskrivning av Stockholmsregionens kulturella och kreativa näringar (2.1) och en diskussion om de centrala aktörer i utvecklingsarbetet med regionens kulturella och kreativa näringar (2.2). Därefter följer en diskussion om centrala policydokument som det fortsatta utvecklingsarbetet av regionens kulturella och kreativa näringar kan/bör förhålla sig till (2.3) samt en kort redogörelse av pågående utvecklingsarbete för regionens kulturella och kreativa näringar (2.4).

Avsnitt 3 går igenom de av beställarna utpekade nyckelfrågorna, redogör för frågeställningar/problemställningar och presenterar de slutsatser som framkommit genom det utredningsarbete som bedrivits inom ramen för förstudien. De nyckelfrågor som tematiskt diskuteras är: Regionalt ledarskap för fortsatt arbete med näringslivsutveckling inom regionens kulturella och kreativa näringar (3.1), Entreprenörskapskedjan inom regionens kulturella och kreativa näringar (3.2), Inre/yttre synlighet för regionens kulturella och kreativa näringar (3.3) samt de konstnärliga högskolornas roll inom regionens kulturella och kreativa näringar (3.4).

Avsnitt fyra består av en avslutande diskussion där förstudiens centrala resultat sammanfattas (4.1) och där förslag på några möjliga inriktningar för policyinsatser föreslås, baserat på förstudiens resultat (4.2.). Rapporten avslutas med några korta idéer om hur en fortsatt process för framtagande av ett regionalt handlingsprogram för de kulturella och kreativa näringarna skulle kunna fortlöpa (4.3).

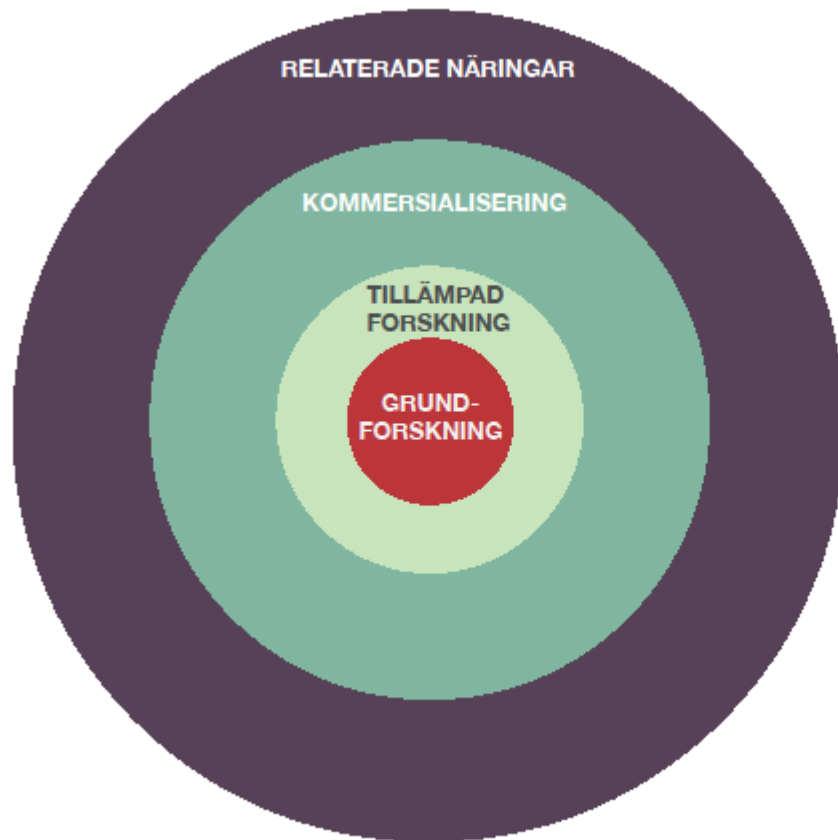
Omvärldsanalys

Stockholms kulturella och kreativa näringar: kortfattad lägesbeskrivning

Enligt den nationella svenska definitionen ingår i begreppet Kulturella och Kreativa Näringar (KKN) områdena arkitektur, design, film och foto, konst, litteratur, media, mode, musik, måltid, scenkonst, turism och besöksnäring samt upplevelsebaserat lärande.

Ur såväl ett nationellt som internationellt perspektiv är Stockholm en ledande region inom många av dessa näringar. Här finns såväl huvudkontoren för internationella storföretag eller världsledande uppstickare inom exempelvis arkitektur (t.ex. SWECO, Tyréns, Tengbom), design (t.ex. Designhouse Stockholm), media (t.ex. Bonnierkoncernen) och mode (t.ex. H&M, Acne) och även etablerade och internationellt erkända och uppmärksammade institutioner och företag inom film och foto, musik, litteratur, scenkonst och upplevelsebaserat lärande. Därutöver är Stockholm ett framväxande världskänt turist- och besöksmål för såväl nöjes- som affärsresenärer, till vilket den väl utvecklade besöksnäringen och måltidssektorn bidrar.

Utöver de omfattande direkta ekonomiska intäkter och arbetstillfälle som produceras av dessa företag i regionen så bidrar de kulturella och kreativa näringarna i mycket hög grad till Stockholms internationella anseende som en plats som ligger i framkant vad gäller innovationskraft inom kulturella och kreativa näringar, en plats ”där det händer”. Det är i detta sammanhang viktigt att ha en förståelse och respekt för hur många delsektorer och verksamheter inom kultursektorn som i sig själva inte drivs i vinstsyfte samtidigt producerar viktiga ekonomiska värden i form av innovationsimpulser till näringslivet. Inom andra innovationsdrivna näringar, som informationsteknologi, finns idag en stor förståelse för hur kommersialiseringen av radikala innovationer som leder till framgångsrika företag är helt beroende av omfattande satsningar på explorativ ’grundforskning’ utan direkta avkastningskrav (se figur 1).

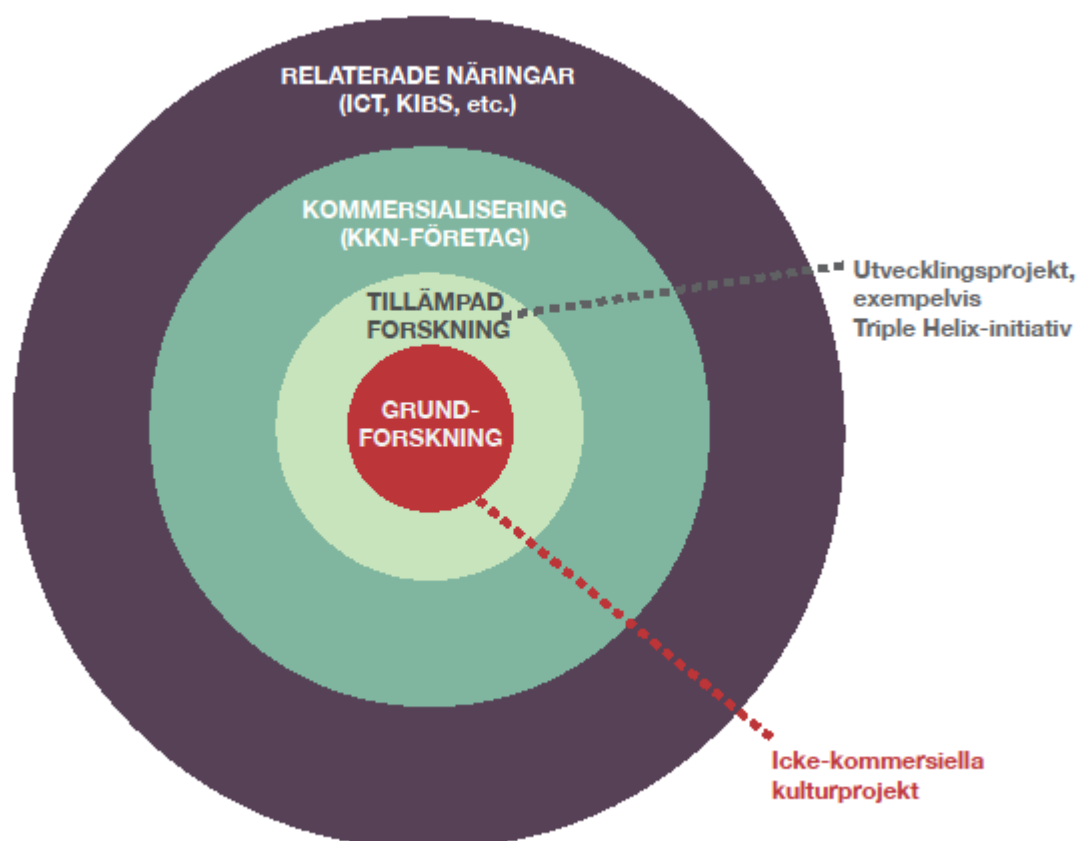

Figur 1. Etablerad förståelse av innovationssystem inom exempelvis IKT (Helen Runtting/KTH, baserad på KK-stiftelsens "solsystemmodell" introducerad av T. Nilsén).

Tyvärr finns idag ingen liknande utbredd förståelse för hur den i praktiken mycket liknande innovationsdynamiken inom de kulturella och kreativa näringarna fungerar. Det finns därför olyckligtvis en mycket begränsad förståelse för de kulturella och kreativa näringarnas "närlivsekologi" där kulturell 'grundforskning' i form av icke-vinstdrivande projekt inom exempelvis konstområdet, litteratur, film eller teater många gånger producerar innovationsimpulser som sedan tas tillvara och ekonomiskt kapitaliseras på inom exempelvis kommersiellt verksamma designbyråer, dataspelsindustrin, musikindustrin eller modebranschen.

Inom de kulturella och kreativa näringarna, precis som inom informationsteknologisektorn, är det länkarna mellan "grundforskning", "applicerad forskning" och "kommersialisering" i olika led som skapar det dynamiska och välfungerande innovationssystem som är grundpelaren för alla framgångsrika branscher inom en avancerad kunskapsdriven global ekonomi (figur 2). Innovationsimpulserna inom de kulturella och kreativa

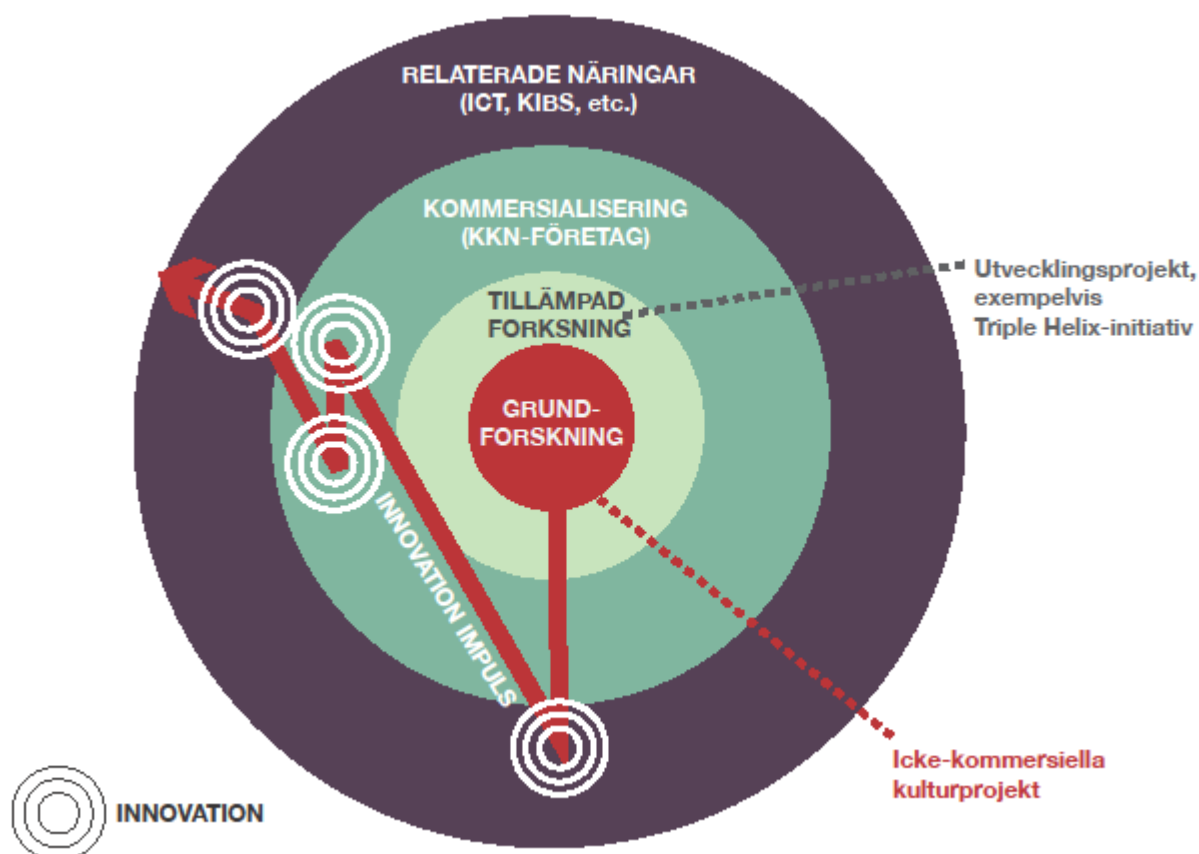
näringarna går i många olika riktningar mellan de olika branscherna inom de kulturella och kreativa näringarna på ett oförutsägbart sätt, och bidrar ofta också med innovationskraft till andra branscher såsom IKT (informationsteknologi) och KIBS (konsultverksamhet, avancerade tjänster) (figur 3).

Figur 2. Möjlig modell för att förstå innovationssystem inom de kulturella och kreativa näringarna (Helen Runting/KTH, baserad på KK-stiftelsens "solsystemmodell" introducerad av T. Nielsén).

I genererandet och spridandet av innovationsimpulser från de kulturella och kreativa näringarna spelar såväl utbildningar på olika nivåer, forskning, hobbyprojekt, småföretag, globala storföretag och offentliga institutioner olika och komplementära roller vilket skapar ett samspel som genererar den kritiska massa som utgör förutsättningen för innovativa och dynamiska näringslivsmiljöer. I näringslivsutvecklingsarbete inom de kulturella och kreativa näringarna är det alltså viktigt att förstå de olika förutsättningar och premisser som olika verksamheter i de kulturella och kreativa näringarna arbetar utifrån och inte tvinga in alla dessa näringsaktörer i samma typ av kommersialiserad verksamhet, utan istället se hur olika typer av utforskande

och innovativa i sig själv icke-vinstgenererade verksamheter samspelar med och också kan 'växlas ut' i kommersiellt, marknadsinriktat företagande.

Figur 3. Illustration av "innovationsimpuls" och dess kommersialisering inom de kulturella och kreativa näringarna (Helen Runting/KTH, baserad på KK-stiftelsens "solsystemmodell" introducerad av T. Nilsén).

Näringslivsutvecklingsinsatser som utgår ifrån premisen att alla yrkesverksamma inom de kulturella och kreativa näringarna måste bli ekonomiskt självbärande "entreprenörer" riskerar att bryta sönder hela det framgångsrika regionala innovationssystem som idag existerar inom Stockholms kulturella och kreativa näringar och som skapat grogrunden för globalt framgångsrika företag, verksamheter och konstnärskap. Policyinsatser för att utveckla de kulturella och kreativa näringarna bör därför istället inriktas på insatser som förbättrar förutsättningarna för samspillet i hela innovationssystemet genom att stärka och utveckla dess länkar.² Detta kan uppnås genom en kombination av insatser som både

² Se vidare exempelvis *Tillväxtens guldägg: Innovation och förnyelse i det regionala tillväxtarbetet* (2011). Tillväxtverket rapport 0083. Stockholm: Tillväxtverket; *The OECD*

skapar förutsättningar för icke-vinstdrivande explorativa och innovationsgenererande kulturprojekt ("grundforskningen"), men samtidigt även utvecklar formerna för att få utväxling ifrån de innovationsimpulser som genereras i form av kommersiellt bärkraftiga produkter, tjänster och företag ("kommersialisering"/"entreprenörskap").

Aktörer i utvecklingsarbetet med Stockholmsregionens kulturella och kreativa näringar

Inom Stockholmsregionen finns det i dagsläget en mängd aktörer, såväl offentliga som privata, som arbetar med att utveckla och förbättra förutsättningarna för regionens kulturella och kreativa näringar. Inom Stockholms läns landsting har såväl kulturförvaltningen som den regionala utvecklingsfunktionen både agerat för att lyfta frågan på den regionala agendan och aktivt medverkat som drivande partners och finansärer av program, projekt och insatser bland annat genom sitt stöd till kulturinkubatorerna Transit och SITE.

I och med Regeringens satsning på en nationell handlingsplan för kulturella och kreativa näringar blir den regionala staten i form av Länsstyrelsen en framöver viktig aktör i sammanhanget, då de har i uppdrag att bidra till genomförandet av den statliga politiken på en regional nivå. Från statligt håll finns även ett flertal statliga verk involverade i implementeringen av den nationella handlingsplanen som ofta har insatsprogram som verkar direkt gentemot en regional nivå, exempelvis Tillväxtverket, VINNOVA och Kulturrådet. Utöver de aktörer som pekas ut i den nationella handlingsplanen bör till de i sammanhanget viktiga statliga aktörerna formellt sett även räknas regionens högskolor, där såväl konstnärliga som icke-konstnärliga högskolor bidrar till att generera den innovationsmiljö och kritiska massa som skapar förutsättningarna för framgångarna inom regionens kulturella och kreativa näringar.

På den kommunala sidan finns stora skillnader i intresse och engagemang vad gäller utvecklingen av de kulturella och kreativa näringarna. Vissa kommuner som ligger i framkant på området arbetar aktivt med att på olika sätt sammanlänka näringslivsutveckling, kulturell utveckling, platsattraktivitet och utbildning. Här utmärker sig bland annat Botkyrka kommun som också är initiativtagare till Creative Stockholm (se nedan), men även exempelvis Nacka kommun, Värmdö kommun och Huddinge kommun, och i någon grad även kommuner såsom Sundbyberg och Södertälje. Stockholms stad arbetar mycket aktivt med kultur som en drivande faktor inom såväl näringsliv som platsattraktivitet, både genom sin kulturförvaltning och SBR.

Innovation Strategy: Getting a head start on tomorrow (2010). Paris: OECD; Eriksson et al (2010), *Regional innovation policy in transition: Reflections on the change process in the Skåne region*. VINNOVA Report 2010:17. Stockholm: VINNOVA.

EU är en viktig indirekt aktör i utvecklingen av regionens kulturella och kreativa näringar, dels genom att bidra till formulerandet av en nationell agenda på området, men också mer direkt genom finansieringen av INTERREG-projekt såsom Creative Metropoles och genom regionalfondens finansiering av Creative Stockholm.

Creative Stockholm är ett samverkansprojekt mellan kommuner, regionala aktörer och högskolor i Stockholmsregionen vars syfte är att stärka det företagande som bygger på ett konstnärligt, kulturellt och kreativt skapande. Partnerskapet består i dagsläget (juni 2011) av Botkyrka kommun (projektägare), Kulturförvaltningen/SLL (samverkanspart genom Transit Kulturinkubator), Stockholm stads kulturförvaltning (samverkanspart genom satsningen Innovativ kultur), Stockholm Business Region AB, SLL Tillväxt & regionplanering, Nacka kommun, Värmdö kommun, Huddinge kommun, KTH CEFIN, Södertörns högskola, Länsstyrelsen och Stockholms Akademiska Forum.

Creative Stockholm etablerades 2009 som ett av EU delfinansierat regionalfondsprojekt och avslutas sista december 2011. Efter 2011 finns ingen vidare finansiering säkrad. Creative Stockholm arbetar både genom att utgöra dels regional dialogplattform för att lyfta frågor om utvecklingen av regionens kulturella och kreativa näringar, men arbetar även operativt med ett antal utvecklingsinsatser med riktade aktiviteter och projekt gentemot specifika branscher och aktörer inom de kulturella och kreativa näringarna. Man har även till uppgift att ta fram ett regionalt handlingsprogram för att staka ut en gemensam, strategisk riktning för regionala insatser för att utveckla Stockholms kulturella och kreativa näringar (se vidare 2.3).

Om vi vidgar aktörskretsen för att inkludera organisationer och institutioner som inte arbetar direkt med utveckling av de kulturella och kreativa näringarna, men som arbetar med närbesläktade policyområden och frågor skulle även kommunernas utbildningsförvaltningar kunna inkluderas, likväl som generella näringslivsfrämjande organisationer som ALMI och Nyföretagarcentrum. Kulturfinansiärer som Kulturbryggan och tidigare Framtidens Kultur har även spelat en viktig roll i regionen, likväl som KK-stiftelsen genom sitt Nätverk för Upplevelseindustrin. Framöver kan även statliga organisationer som ansvarar för att marknadsföra Sverige utomlands antas utveckla ett ökat intresse för att arbeta med de kulturella och kreativa näringarna, däribland Invest in Sweden Agency (ISA) och Svenska Institutet. Sveriges kommuner och landsting (SKL) har nationellt bistått med kunskapsmässigt och organisatoriskt stöd till kommuner och län som aktivt arbetat med utveckling av de kulturella och kreativa näringarna. De kommunala och regionala aktörerna i Stockholmsregionen tycks dock hittills ha varit relativt passiva att nyttja denna resurs. En möjlig potentiell aktör skulle även kunna vara Kommunförbundet Stockholms Län (KSL), vilket dock kräver att frågan lyfts upp på organisationens agenda av någon kommun som ett delat regionalt-kommunalt intresse.

Sist men inte minst bör yrkesutövarna och branschrepresentanterna från de kulturella och kreativa näringarna ses som centrala aktörer i utvecklingsarbetet. För att kunna bedriva ett utvecklingsarbete som är relevant och till gagn för branschens utveckling är det helt avgörande att utvecklingsorganen har en aktiv och löpande dialog med yrkesutövare och branschrepresentanter för att kunna få en förståelse för de konkreta utmaningar och problem som idag existerar inom Stockholms kulturella och kreativa näringar, och hur yrkesutövarna och branschernas representanter själva ser att dessa hinder på bästa sätt kan överkommas. Centrala aktörer är här, utöver kreatörer, konstnärer och andra typer av yrkesverksamma och företagare även branschorganisationerna och arbetsmarknadsparterna inom de olika delsektorerna av de kulturella och kreativa näringarna. Hit bör även inräknas de intermediärer som arbetar operativt med att implementera KKN-utvecklingspolicy i regionen, i form av exempelvis de existerande KKN-inkubatorerna såsom SITE och Transit, studio- och showcasekollektiv som KKV Nacka och Studio 44 samt privata kommersiella initiativ som Kolonien och Coffice, som ligger i gränslandet mellan företagshotell och inkubatorer.

Institutionella ramar och nuvarande policyläge

Under det senaste decenniet har de kulturella och kreativa näringarna gradvis etablerats som ett viktigt insatsområde för näringslivsutveckling. Såväl inom EU som inom Nordiska Ministerrådet, på statlig nivå och regional nivå har en stor mängd kunskap och policyförslag presenterats.³ Frågor som berör näringslivsutvecklingsarbete inom de kulturella och kreativa näringarna spänner över ett flertal mer traditionellt definierade policyfält såsom näringslivsutveckling, regional utveckling, kulturpolitik, utbildningspolitik, kommunförvaltning och innovationspolitik.

För utvecklingsarbetet med de kulturella och kreativa näringarna på regional nivå inom Stockholmsregionen är RUFSS 2010 och regeringens Handlingsplan för kulturella och kreativa näringar de två policydokument som det är särskilt viktigt att ta i beaktande och förhålla sig till, särskilt vad gäller inriktningen på en kommande regional handlingsplan på området. Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen, RUFSS 2010, är ett gemensamt plandokument som sätter en riktning för det övergripande utvecklingsarbetet i Stockholmsregionen för de kommande decennierna. Planen har utarbetats av Regionplanekontoret inom Stockholms Läns Landsting och har godkänts av landstingsfullmäktige, samt efter granskning av Regeringen vunnit laga kraft. Planen utgör även Stockholms läns regionala utvecklingsprogram (RUP). I planarbetet har en stor mängd

³ Appendix B innehåller en lista på de rapporter/policydokument som studerats inom ramen för denna förstudie. I appendixet presenteras även ett diagram som visar på tematiska kopplingar och samband mellan policydokumenten.

förvaltningar och organisationer varit involverade och under remissperioden av planen inkom omkring 3500 synpunkter för 240 remissinstanser.

RUFS 2010 måste anses som väl förankrad bland kommuner och förvaltningar inom regionen. Regionplanenämnden har efter förfrågan från Creative Stockholms huvudman Botkyrka kommun godkänt att den handlingsplan för regionens kulturella och kreativa näringar som ska tas fram inom Creative Stockholms arbete ska tas i beaktning som ett förslag på officiellt RUFS 2010 handlingsprogram på området. Om så ska vara möjligt är det av avgörande vikt att handlingsprogrammet direkt anknyter till de regionala åtaganden som görs inom RUFS 2010.

Regeringens Handlingsplan för kulturella och kreativa näringar syftar till att skapa goda förutsättningar för entreprenörer och potentiella/befintliga företagare inom de kulturella och kreativa näringarna att utveckla affärsidéer och näringsverksamhet. Enligt regeringens synpunkt kan kultur och kulturmiljöer ha en betydande roll för regioners innovativa utveckling och attraktionskraft. Det påpekas vidare att det är viktigt att ta i beaktande också de immateriella värden, såsom platsattraktivitet, som skapas av de kulturella och kreativa näringarna.

Handlingsplanen pekar ut nio centrala åtgärdsområden:

- Rådgivning till företag
- Programsatsning på inkubatorerna för kulturella och kreativa näringar
- Mellanhänder/nätverk/modeller för samverkan
- Entreprenörskap i kulturella och kreativa utbildningar
- Innovation och design
- Ledarskap och arbetsorganisation
- Studie om finansieringsbehov
- Förbättrad statistik
- Kompetensutveckling

Inom ramen för handlingsprogrammet utpekas en rad statliga myndigheter som ges genomförandeansvar för ovanstående åtgärdsområden. Flera av de åtgärder knutna till handlingsprogrammet som nu är under genomförande eller planeras att genomföras är i formen av konkurrensutsatta ansökningsförfaranden för öronmärkta utvecklingsmedel som ska disponeras på regional nivå. För att kunna ta del av dessa utvecklingsmedel är det av avgörande vikt att intresserade regioner kan påvisa regional handlingskraft och den mottagarkapacitet som krävs för att kunna skapa utväxling på tilldelade medel.

Avslutningsvis så är det i sammanhanget även viktigt att påpeka att Stockholms län för den närmaste framtiden tycks ha valt att ställa sig utanför den så kallade "kulturkoffert"-modell som föreslogs i ett delbetänkande till Kultursamverkansutredningen (SOU 2010:11). Modellen bygger på en struktur där landstingen/regionerna får i uppgift att fördela statliga medel ämnade för regional kulturverksamhet, vilka förs samman i en så kallad regional "koffert" (tidigare informellt kallat "portfölj"). En regional kulturplan ska ligga till grund för fördelningen av dessa medel på regional nivå, och kulturplanen ska tas fram i samverkan mellan kommunerna och regionala organ i en region, i nära samråd med civilsamhället och näringslivet. Som påpekats ovan har dock Stockholms län för närvarande inte ansökt om att ingå i denna regionala modell för fördelning av statliga kulturmedel.

Nuvarande utvecklingsarbete för Stockholmsregionens kulturella och kreativa näringar

Trots att Stockholm är Sveriges ledande region inom de kulturella och kreativa näringarna så är utvecklingsarbetet med att skapa goda förutsättningar för dessa näringar på en regional nivå kraftigt eftersatt jämfört med andra delar av landet, såsom Skåne och Västra Götaland. En bidragande orsak till detta är den komplexa regionala ledarskapsstrukturen i Stockholmsregionen i jämförelse med de andra storstadslänen. Som ovan påpekats har Stockholmsregionen också valt att tills vidare inte ansöka om att ingå i den så kallade "kulturkoffert"-modellen, vilket skulle kunna ses som ett tecken på viss bristande regional kapacitet och samarbetsförmåga inom området. Detta beslut får även som konsekvens att alla samarbeten på regional nivå vad gäller strategiska inriktningsbeslut för policy som rör utvecklingen av regionens kulturella och kreativa näringar måste bygga på frivilligt samarbeten och partnerskap som tar identifierade gemensamma intressen mellan aktörer som sin utgångspunkt och som utpekar ömsesidigt understödda konkreta utvecklingsinsatser på området där det finns ett tydligt men frivillighetsbaserat huvudmannaskap för genomförandet av specifika insatser.

Vad gäller pågående regionalt utvecklingsarbete som inriktar sig på förutsättningarna för regionens kulturella och kreativa näringar så finns på regional nivå vissa insatser som redan nu är operativa. På filmområdet arbetar det kommunala och regionala samarbetet Filmregion Stockholm-Mälardalen och Stockholm Film Commission med att skapa förutsättningar för filmbranschen i den vidare regionen. Landstinget bedriver även sju regionala kulturfunktioner, däribland Film Stockholm och Dans i Stockholms stad och län. Offentligfinansierade KKN-inkubatorer såsom Transit/SITE lyfts ofta fram som viktiga regionala resurser för utvecklingen av KKN-verksamheter i regionen. På en kommunal nivå finns en mängd

platsbaserade KKN-initiativ som kan anses ha regionalt värde, däribland flertalet satsningar i Botkyrka kommun, exempelvis Subtopia i Alby, Stockholms stads satsningar vid Telefonplan och snart även i Gasklockorna och Slakthusområdet, Värmdös satsningar i Gustavsberg och Nackas i området kring Sickla och KKV. I sammanhanget bör även Stockholms kommunala fond för innovativa kulturprojekt (Innovativ kultur) nämnas som en intressant satsning.

Den regionalt viktigaste pågående satsningen för att utveckla regionens kulturella och kreativa näringar är troligtvis Creative Stockholm-projektet. Creative Stockholm har potentialen att fungera som en samlande och koordinerande plattform och motor för utvecklingsinsatser för regionens kulturella och kreativa näringar. Den grundstomme för ett frivilligt, regionalt strategiskt partnerskap för gemensam policyutveckling på KKN-området som Creative Stockholm kan utgöra är av central vikt för att kunna bedriva ett kraftfullt och samordnat utvecklingsarbete på området, särskilt i avsaknad av de regionala strukturer och strategiska planer för samhandling som "koffert"-modellen för statlig kulturfinansiering bistår med i andra regioner. En komplikation i sammanhanget är dock att Creative Stockholm-projektets finansiering löper ut i årsskiftet 2011/2012 och ingen vidare finansiering i dagsläget är säkrad, varför förutsättningen för fortsatta verksamhet inom partnerskapet i dagsläget måste ses som mycket oklara.

Fokusområden

Regionalt ledarskap för fortsatt arbete med näringslivsutveckling av regionens kulturella och kreativa näringar

Våra intervjuer och samtal med aktörer med intressen i att arbeta med näringslivsutveckling av de kulturella och kreativa näringarna i Stockholmsregionen visar att det finns ett mycket starkt stöd i regionen för att vidareutveckla en regional dialogplattform för utvecklingen av regionens kulturella och kreativa näringar. Många offentliga aktörer på såväl kommunal som regional nivå är intresserade av att både delta aktivt och bidra med resurser för ett fortsatt regionalt samarbete på området, men ingen aktör har ett intresse eller anser sig ha en förmåga att ensam kunna bära det övergripande ansvaret för dessa frågor på regional nivå. De flesta intresserade aktörer tycks se någon form av regional partnerskapsorganisation som den lämpligaste formen för fortsatt arbete.

En sådan partnerskapsorganisation skulle kunna baseras på ett delat ägarskap/ledarskap och ta formen av en delad regional funktion/organisation med någon form av kansli eller "skelettorganisation" som agerar som en koordinerande nod i samarbetet och har till uppgift att hålla ihop den gemensamma agendan, att generera och koordinera resurser samt att utföra löpande uppföljning och utvärdering av det bedrivna utvecklingsarbetet. Ytterligare nödvändiga arbetsinsatser skulle kunna vara projektberoende och till exempel i hög grad finansieras genom nedlagd arbetstid från medlemsorganisationerna i partnerskapet.

Creative Stockholm-samarbetet utgör den självklara utgångspunkten som plattform för en mer permanent partnerskapsorganisation på området, då detta samarbete redan idag för samman näringslivsutveckling, kulturförvaltningar, regionala utvecklingsaktörer, intermediärer inom de kulturella och kreativa näringarna och högskolesektorn. Det vissa aktörer påpekar är dock att Creative Stockholm som dialogplattform saknar en direktkontakt med yrkesutövare och branschorganisationer inom de kulturella och kreativa näringarna, vilket kan ses som att det riskerar att leda till begränsningar i förståelsen för de konkreta utmaningar som yrkesutövare och företagare dagligen står inför inom dessa branscher.

En annan ofta återkommande problemformulering i förhållande till ett möjligt framtid regionalt partnerskap rör frågan om de varierade graderna av intresse hos regionens kommuner. Samtidigt som vissa kommuner i regionen sedan länge har prioriterat näringslivsutveckling inom de kulturella och kreativa näringarna inom det kommunala arbetet och andra kommuner nyligen börjat arbeta aktivt med dessa frågor finns det fortfarande

kommuner som visar ett ointresse eller aktivt motsätter sig att investera i utvecklingen av de kulturella och kreativa näringarna i regionen. Frågan som lyfts av vissa aktörer är därför hur det organisatoriska ansvaret och finansieringsansvaret för regionala utvecklingsinsatser ska kunna struktureras på ett sådant sätt att finansieringsbördan för utvecklingsarbetet inte enbart faller på ett fåtal aktiva kommuner, samtidigt som andra kommuner som inte deltar i arbetet i hög grad får "gratis" utväxling av de insatser som görs (en klassisk så kallad "freerider-problematik").

Samtidigt som ovanstående frågeställning lyfts som en viktig problematik tycks det dock råda en konsensus bland de vidtalade aktörerna att denna problematik inte får bromsa in eller stoppa upp processen med att hitta en långsiktig lösning för det fortsatta utvecklingsarbetet kring de kulturella och kreativa näringarna i regionen. De intresserade aktörerna tycks vara överens om att arbetet med att hitta en mer beständig form för regionalt samarbete kring näringslivsutvecklingen av de kulturella och kreativa näringarna i regionen måste fortskrida för att i nuläget involvera och aktivt uppmuntra de kommuner som 'är med på tåget', med förhoppningen om att andra kommuner med tiden kommer att förstå värdet av det arbete som bedrivs och vilja engagera sig i detta. Det påtalas dock att det bör övervägas hur fördelningsmetoder kan utvecklas som försäkrar att de kommuner som engagerar sig aktivt i arbetet också får en garanterad grad av utväxling på sina investerade medel.

Utifrån de premisser som diskuteras i avsnitt 2 av rapporten är det i detta sammanhang återigen viktigt att påpeka att de institutionella ramarna och regionala ledarskapsstrukturerna i Stockholmsregionen kräver att alla former av samarbeten på regional nivå för utveckling av regionens kulturella och kreativa näringar måste som sin utgångspunkt ta identifierade gemensamma intressen mellan. Dessa identifierade gemensamma intressen kan sedan kopplas till ömsesidigt understödda konkreta utvecklingsinsatser på området, där det bör finnas ett tydligt men frivillighetsbaserat huvudmannaskap för genomförandet av specifika insatser. De identifierade frågor och prioriterade insatser som ingår i handlingsplanen bör vara sådana frågor som det finns ett samförstånd bland partnerskapets aktörer att de bidrar övergripande till en positiv utveckling för hela regionen, och därmed ses som delade intressen och omsorger.

Ett regionalt handlingsprogram bör därför, förutom att anknyta till ramsättande policydokument som Handlingsplanen för de kulturella och kreativa näringarna och RUFSS 2010, även samla de insatser man bland regionens intresserade aktörer är överens om att prioritera och kraftsamla kring, samt även innehålla en uppgörelse för hur genomförandansvaret för dessa insatser ska fördelas mellan partnerskapets aktörer sinsemellan. I det fortsatta handlingsplansarbetet blir det därför av avgörande vikt att identifiera vilken typ av insatser de potentiella partnerskapsaktörerna är intresserade av att investera sina resurser i, och vilka utvecklingsfrågor

och/eller insatser de är beredda att driva aktivt och ta ett ansvar för att ”bära”.

Några av de områden och frågor som upprepade gånger kommit upp i våra samtal med regionens aktörer på området och som har framhållits som delade regionala intressen är bland annat:

- Synliggörande av de kulturella och kreativa näringarnas roll för hela regionens utveckling, bland annat genom framtagande av bättre statistik
- KKN-inkubatorerna,
- Specialiserad KKN-företagsrådgivning,
- Regional "matchmaking"-funktion mellan idéer/kompetenser/kapital inom KKN,
- Regional fond för finansiering av innovativ kulturutveckling,
- Fortsatt och vidgat utvecklingsarbete med Filmpoolen som modell,
- Platser/kluster för KKN-utveckling.

Entreprenörskapskedjan inom regionens kulturella och kreativa näringar

I samtal med rapportens beställare har "entreprenörsskapskedjan" identifierats som ett begrepp som betecknar de länkar som möjliggör framgångsrika karriärer och entreprenörskap inom de kulturella och kreativa näringarna. Vilka är de nödvändiga kompetenser, resurser och möjligheter som i olika skeden bidrar till att möjliggöra av en framgångsrik individuell karriär inom regionens kulturella och kreativa näringar, och hur kan dessa viktiga länkar stärkas upp och utvecklas?

I stort sett alla intervjuade aktörer har betonat behovet av en vidgad förståelse av entreprenörsbegreppet och entreprenördynamiken inom de kulturella och kreativa näringarna. Vår traditionella förståelse av "entreprenörer" som "företagare" begränsar vår förståelse för hur de kulturella och kreativa näringarna bidrar till regional utveckling och de verkliga utmaningar som näringarnas yrkesverksamma och entreprenörer står inför. Istället för att bara stirra oss blinda på graden av företagande inom dessa näringar, vilken för övrigt är extremt hög jämfört med alla andra sektorer i näringslivet⁴, måste vi istället hitta metoder för att synliggöra innovationsdynamiker och hur specifika individer och projekt genererar innovationsimpulser inom ett specifikt innovationssystem. Om vi på detta sätt synliggör den ekonomiska dynamiken inom de kulturella och kreativa näringarna så kommer det att bli mycket mer förståeligt på vilket sätt dessa näringar och verksamheter bidrar till regionens långsiktiga utveckling på ett fundamentalt, strukturellt plan – både genom sina direkta ekonomiska effekter i form av framgångsrika verksamheter och lönsamma näringar, men också övergripande genom sitt genererande av innovationskraft och platsattraktivitet.

Några aktörer har lyft fram problemet med att yrkesverksamma inom vissa delar av kultursektorn riskeras att till någon grad utdefinieras från sin yrkesroll som "konstnärer" om de för aktivt deltar i "fel" typer av kommersialiseringsprojekt, vilket skapar en rädsla för att utforska nya former för kommersiell utväxling av sin yrkes- och konstnärskompetens. Detta är en problematik som är viktig att vara medveten om. Samtidigt finns det intressanta tecken på att detta håller på att förändras och att samspelet i gränslandet mellan erkänt "konstnärskap" och nya former av kommersiell verksamhet inom de kulturella och kreativa näringarna håller på att förändras genom experiment med nya former för att exempelvis föra in konstnärlig kompetens i bredare näringslivs- och förvaltningssammanhang, bortom rollen som enbart "utsmyckare" eller "underhållare". Intressanta

⁴ Se Daghbashyan & Hårsmann (2010), "Karriärvägar bland examinerade vid Stockholms lärosäten", Staf rapport 2010:2, Stockholm: Stockholms Akademiska forum, s. 54-56.

exempel är här bland annat Konstfrämjandets SKISS-projekt och arbetet med konstens potential i platsomvandlingsarbete genom att länka ihop konstnärer, fastighetsägare och offentliga institutioner på det sätt som exempelvis den kommersiella fastighetsägaren Stena Fastigheter utforskar. Ett intressant exempel är också Region Skånes arbete med att få in designkompetens i den småskaliga verkstadsindustrin inom EXPANDERA-projektet, ett projekt som också konkret lyckats illustrera på vilka sätt användningen av kompetens från de kulturella och kreativa näringarna kan bidra till att stärka innovationskraften inom andra näringar.

Här kan också stora offentliga myndigheter som Stockholms läns landsting och kommunerna, likväl som Länsstyrelsen agera proaktivt i sina roller som arbetsgivare och upphandlare av tjänster. Det finns en möjlighet för dessa aktörer att undersöka hur man på innovativa sätt kan använda sig av exempelvis konstnärlig kompetens inom andra områden än utsmyckning, exempelvis inom processledning, så som bland annat utforskats i pilotprojekt av SLL Tillväxt & regionplanering. Andra intressanta exempel är Botkyrka kommuns vidgade användning av den hävdvunna så kallade "enprocentsregeln".

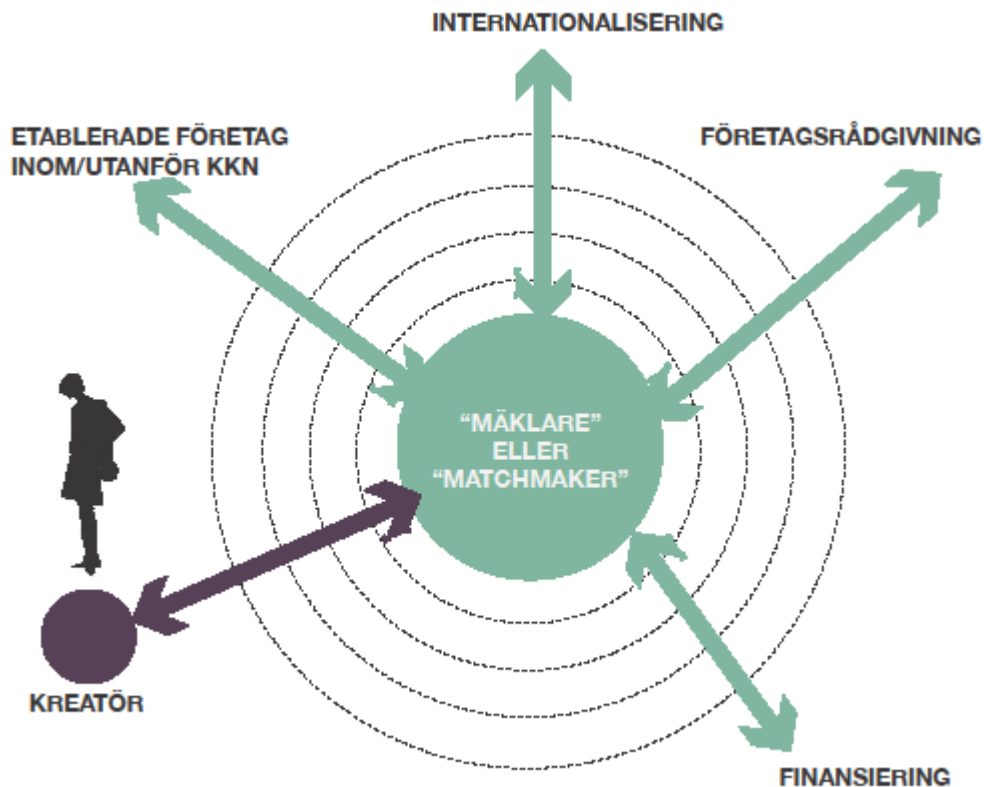
Överlag finns det ett behov av att söka policyinsatser som kan stärka upp hela regionens innovationssystem inom de kulturella och kreativa näringarna genom nytänkande policysatser som ger bättre utväxling av den starka kulturella och kreativa kompetens som finns i regionen. För detta behövs en satsning på såväl fria konstnärsmedel som bidrar till de kulturella och kreativa näringarnas "grundforskning", i form av stipendier, projektbidrag och subventionerade arbetsutrymmen, såväl som det vidgade nyttjandet av konstnärlig och kreativ kompetens i vidare samhälls- och näringslivsprocesser, det vill säga de kulturella och kreativa näringarna motsvarighet till 'tillämpad forskning'. Vad gäller "grundforsknings"-biten har många aktörer påtalat behovet av en regional fond för finansiering av innovativa kulturprojekt, med hänvisning till Stockholms stads kommunala satsning på denna typ av finansiering.

Vad gäller den 'tillämpade forskningen' skulle utvecklandet av plattformar av "triple helix"- som involverar så väl högskolor som näringsliv (såväl de kulturella och kreativa näringarna som andra branscher) och offentliga aktörer vara en mycket intressant möjlig utvecklingsväg (se vidare 3.4). En sådan regional plattform och kunskapscentrum skulle kunna skapa möjligheter till konkreta problemorienterade samarbeten inte bara över gränserna mellan de kulturella och kreativa näringarnas professioner med sina respektive specialistkunskaper, utan även skapa problemorienterade, innovationsgenererande projekt i gränslandet mot andra kompetenser och näringar, såväl som i utvecklingsprojekt tillsammans med offentliga institutioner och myndigheter.

Med allt ovanstående sagt är det fortfarande viktigt att poängtera att det troligtvis fortfarande finns möjligheter att skapa ytterligare

regionalekonomisk utväxling av den kreativitet och kompetens som idag finns i regionens kulturella och kreativa näringar genom att på olika sätt stödja och uppmuntra både nyföretagande inom regionens kulturella och kreativa näringar och även möjliggöra och uppmuntra existerande företag att växa och söka nya marknader. I hög grad handlar detta arbete dels om att hjälpa kreatörer att se hur de kan realisera sin kompetens som en kommersiellt gångbar resurs, del om att hitta metoder och system för att understödja kreatörer att få tillgång till de resurser och kompetenser som de behöver för att förverkliga sina idéer och innovationer.

Många av de intervjuade aktörerna har här framhållit att de ordinarie kommunala och regionala organisationerna för företagsrådgivning idag till stor del saknar den kompetens som är nödvändig för att framgångsrikt kunna identifiera och stödja potentiella entreprenörskap och förverkligandet av innovationer inom de kulturella och kreativa näringarna. Många aktörer framhåller därför behovet av någon form av regional rådgivningsfunktion som är specialiserad på de kulturella och kreativa näringarna, dit kommunala och andra företagsrådgivare kan vidarebefordra potentiella entreprenörer med ambitioner och intressen inom dessa näringar för att där få en adekvat bedömning och stöd. Många aktörer ser också att en sådan rådgivningsfunktion skulle kunna kopplas till andra entreprenörsstödjande funktioner inom de kulturella och kreativa näringarna på en regional nivå, exempelvis en form av vidgad företagsrådgivning som fungerar som en "matchmaker" mellan idéer, kompetenser och finansiering (figur 4). Här utgör exempelvis Länsstyrelsen i Stockholms program EntrepreneurSthlm en potentiellt intressant modell som skulle kunna utforskas och utvecklas vidare. Flera aktörer har också framhållit att en viktig funktion som borde stärkas på företagsrådgivningssidan är att hjälpa framväxande företag inom de kulturella och kreativa näringarna att redan i tidiga utvecklingskedan söka internationella marknader och distributionskanaler. Här finns möjligheter att i utvecklingsarbetet arbeta med såväl kommersiella aktörer som statliga myndigheter såsom ISA och Svenska Institutet på ett mer utvecklat sätt.

Figur 4. Illustration av tankegångar om en regional "matchmaker"-funktion inom de kulturella och kreativa näringarna (Helen Runting/KTH)

En annan viktigt fråga som dykt upp i diskussionerna med regionens aktörer gäller inriktningen på stödinsatser till företag och entreprenörer: ska vi satsa ytterligare på de välkända verksamheterna, "de säkra korten", som vi vet hur de fungerar – såsom kommersiell filmproduktion eller mode – eller bör vi särskilt stödja den radikala innovationspotential som existerar i gränslandet mellan olika etablerade sektorer och näringar? Här råder vissa delade meningar mellan de intervjuade aktörerna, men ett flertal framhåller ändå det intressanta i att lägga särskild kraft på att arbeta med utvecklingsprojekt som bidrar till strukturomvandling och innovationsdynamik, och inte låsa in utvecklingsstödet i satsningar på redan välfungerade och/eller " mogna " etablerade branscher och verksamheter.

Inre och yttre synlighet

Med 'inre synlighet' menas i detta sammanhang den allmänna uppfattningen av, och särskilt förtroendevalda och beslutsfattares bild av de kulturella och kreativa näringarnas avgörande roll för Stockholmsregionens långsiktiga utveckling. Dels som en ekonomisk motor i sig genom dess bidrag till regionens innovationskraft och framgångsrika näringsliv, dels genom den platsattraktivitet som genereras av näringarna. Med 'yttre synlighet' menas Stockholmsregionens image som en kreativ och intressant plats med blomstrande kulturella och kreativa näringar, en internationellt välkänd och intressant plats där Stockholm utomlands är välkänt som en plats där 'saker händer' tack vare regionens starka kulturella och kreativa näringar.

Vad gäller den yttre synligheten finns bland de intervjuade aktörerna en utbredd konsensus om att regionen ej bör satsa ytterligare, gemensamma resurser för att särskilt bedriva direkta marknadsföringsresurser av Stockholm som en 'kreativ region'. Redan idag bedriver SBR och Stockholm Business Alliance ett aktivt arbete med att marknadsföra regionen på detta sätt utifrån existerande budskapsplattformar. Det finns också indikationer på möjliga, kommande storskaliga statliga satsningar för att internationellt marknadsföra Sveriges de kulturella och kreativa näringarna, varför det kan vara av intresse för ett kommande regionalt partnerskap på området att bjuda in nationella exportbefrämjande myndigheter såsom ISA och även Svenska Institutet till en dialog om hur Stockholmsregionens nationellt sett unika näringslivsmiljö kring de kulturella och kreativa näringarna kan lyftas fram i en kommande statlig satsning på området.

Generellt finns ett utbrett samförstånd att den regionalt baserade marknadsföringen av Stockholmsregionens kulturella och kreativa näringar utöver de redan idag välfungerande existerande ansträngningarna på området framförallt bör inriktas på "selling by doing": att kommunicera genom de insatser man konkret genomför för att befrämja näringarna i regionen. Här kan exempelvis program för att bidra till internationaliseringen av regionens företag inom de kulturella och kreativa näringarna genom att ge understöd till dessa företag att finna nya internationella marknader i tidiga skeden vara en intressant sådan möjlig insats.

Vad gäller den inre synligheten finns en samsyn bland de intervjuade aktörerna att det existerar ett stort behov av att öka förståelsen för de kulturella och kreativa näringarnas betydelse för regionens utveckling, framförallt bland beslutsfattare och förtroendevalda på såväl kommunal som regional nivå. Flera aktörer har framhållit behovet av att de informationsinsatser som krävs i nuläget inte handlar så mycket om "mangel och snittar", utan istället bör inriktas på konkreta och riktade insatser för att

synliggöra hur näringarna bidrar till regionens utveckling, särskilt med fokus på hur enskilda kommuner i regionen har att vinna på en utökad satsning på utveckling av de kulturella och kreativa näringarna.

Olika aktörer föreslog här olika möjliga inriktningar på ett sådant upplysningsarbete. Vissa menade att vi måste konkretisera vad de kulturella och kreativa näringarna är och innebär och lyfta fram välkända och lättförståeliga exempel. Andra aktörer framhöll riskerna med att 'låsa tanken' vid specifika branscher eller etablerade näringsinriktningar, och att vi istället måste framhålla den radikala innovationskraft som kan utvecklas i nytänkande tvärsektoriella och banbrytande utvecklingsprojekt inom de kulturella och kreativa näringarna.

Det tycks dock råda en samstämmighet att vi måste finna metoder för att på ett pedagogiskt sätt visa på de positiva konkreta effekterna och den viktiga roll som ekonomisk- och innovationsmotor som de kulturella och kreativa näringarna har i regionen idag. Detta anses med fördel kunna göras genom att både visa på exempel där de kulturella och kreativa näringarna konkret bidragit till att skapa platsattraktivitet och innovationskraft, men även på statistik som direkt visar på näringarnas branschstruktur, produktivitet och arbetsmarknadsstruktur. Arbetet med att löpande ta fram nationell och regional statistik angående besöksnäringens positiva effekter på svensk ekonomi framhålls här som ett gott exempel på hur sådan statistik kan spela en avgörande roll i att visa en viss sektors viktiga bidrag till den regionala och nationella ekonomin. Det är dock även viktigt att lyfta fram konkreta exempel på hur innovationsimpulser från kultursektorn växlats ut i konkreta innovationer inte bara i företag inom de kulturella och kreativa näringarna, utan även bidrar till innovationsprocesser i omkringliggande sektorer.

De konstnärliga högskolornas roll inom regionens kulturella och kreativa näringar

I Stockholmsregionen finns en nationellt sett unik bredd på konstnärliga högskolor och utbildningar. De konstnärliga högskolorna i Stockholmsregionen har av rapportens beställare identifierats som en unik regional resurs som i nuläget inte i tillräcklig hög grad har bjudits in i och värdesatts i dialogen om utvecklingen av regionens kulturella och kreativa näringar. I en serie workshops med företrädare för de konstnärliga högskolorna i regionen med rätt att utfärda konstnärlig examen⁵ diskuterades de konstnärliga högskolornas nuvarande och potentiella roll i utvecklingen av regionens kulturella och kreativa näringar. Därutöver bjöds Arkitekturskolan vid KTH in, då delar av arkitektutbildningen har starka konstnärliga inslag och då Arkitekturskolan även har konstnärliga professorer inom sitt kollegium.⁶

De närvarande företrädarna (rektorer och prorektorer) för de konstnärliga högskolorna såg alla stora möjligheter och ett stort intresse för att delta i den regionala dialogen om de kulturella och kreativa näringarna, och framhöll även att en del av deras grundläggande uppdrag som högskolor går ut på att samverka med det omgivande samhället. Flera workshopdeltagare uttryckte en uppskattning för att deras bidrag till regionen börjar värdesättas av andra regionala aktörer, men framhöll även utifrån erfarenheter av arbete i andra regioner att Stockholmsregionen fortfarande har ”en lång väg kvar att gå” jämfört med andra regionen vad gäller samarbetet med sina konstnärliga högskolor.

I diskussionerna om hur de konstnärliga högskolorna redan idag aktivt bidrar till regionens kulturella och kreativa näringar framhölls framförallt, utöver den utbildning som ges, de internationella nätverk och den kunskapsdynamik som existerar i de miljöer som bildas omkring skolorna och deras verksamhet. De konstnärliga högskolornas lärare och studenter bidrar till den kreativa kunskapsmiljön i regionen, inte bara genom sitt arbete inom skolorna, utan även inom de sidoprojekt som utgör en grogrund för idéer och verksamheter, och skolorna fungerar i mycket hög grad som innovationsmiljöer där en ”kritisk massa” av kunskap och intressen genererar projekt, idéer och innovationer. Skolorna är också noder i globala nätverk inom sina fält, och med sitt goda internationella anseende bidrar de till att skapa kännedom om Stockholmsregionen utomlands och genererar också ’yttre synlighet’ för regionens kulturella och kreativa näringar.

⁵ Dessa är för närvarande Kungl. Konsthögskolan, Kungl. Musikhögskolan, Beckmans designhögskola, Konstfack, Operahögskolan, Dans och cirkushögskolan, Stockholms dramatiska högskola.

⁶ Arkitekturskolan hade dock inte möjlighet att delta.

En knäckfråga för utvecklingsarbetet inom regionens kulturella och kreativa näringar som identifierades i workshoparna är "early career"-utvecklingen för högskolornas alumner som ska etablera sig inom sina respektive professionella fält. Bristen på prisvärda arbetslokaler försämrar etableringsmöjligheterna i regionen, och här finns det internationella exempel på storstadsregioner som identifierat detta som ett nyckelområde för att bidra till utvecklingen inom de kulturella och kreativa näringarna. Ett tydligt exempel på detta är exempelvis Amsterdams arbete för att säkra verksamhetsutrymme för företag inom de kulturella och kreativa näringarna och projekt i staden.

Vid flera tillfällen i workshoparna framhölls att de konstnärliga högskolorna och utbildningarna inte bör "förvisas till en dialog med enbart kultursektorn". Det finns ett stort behov av och intresse för tvärsektoriella samarbeten som på innovativa sätt kombinerar konstnärlig kompetens med andra typer av kompetenser och frågeställningar. Vidare framhölls att eleverna inom de konstnärliga högskoleutbildningarna framförallt måste lära sig sitt hantverk och att uppnå excellens inom sina respektive konstnärliga fält, samt skapa sig förutsättningar för ett framgångsrikt yrkesliv genom att bygga internationella nätverk och tillgodogöra sig grundläggande entreprenörskompetenser. Men det bör sedan uppmuntras och understödjas att eleverna utifrån sin specifika, unika kunskapsbas även arbeta i sammanhang utanför den snävt definierade kultursektorn, och söka uppdrag hos såväl myndigheter som företag för att på så sätt vidga nyttjandet av konstnärlig kompetens i samhället.

Den regionala kunskapsmiljön som håller på att växa fram ur Vetenskapsrådets nationella satsning på en konstnärlig forskarskola är en särskilt spännande process att följa ur ett regionalt utvecklingsperspektiv.⁷ Denna nationella satsning på konstnärlig forskning har redan rönt stor internationell uppmärksamhet, och det som är särskilt intressant i sammanhanget är att en regional miljö med ett samarbete mellan regionens konstnärliga högskolor och andra högskolor i regionen håller på att ta form med den konstnärliga forskningen som utgångspunkt. Ett möjligt spännande utvecklingsscenario som dryftades i en av workshoparna var den framtida potentialen att formalisera detta regionala samarbete kring konstnärlig forskning till ett integrerat kunskapscenter på området, en konkret fysisk plats där konstnärlig forskarutbildning kombineras med "applicerad forskning" i form av konkreta problemdrivna utvecklingsprojekt på uppdrag av företag och myndigheter och i samarbete med högskolor med andra kompetenser, såsom exempelvis KI, KTH och Stockholms universitet. Ett sådant centrum för konstnärlig forskning skulle vara internationellt unikt och starkt bidra till regionens yttre synlighet, och skulle även fungera som en motor för innovationskraft i regionen.

⁷ Se <http://www.konstnarligaforskarskolan.se>

Avslutande diskussion

Sammanfattning av förstudiens resultat

Syftet med förstudien har varit att från Arena för KKNs sida bistå med ett delunderlag inför den kommande regionala handlingsplan för utvecklingen av Stockholmsregionens kulturella och kreativa näringar. Arbetet med förstudien har i enlighet med uppdraget varit inriktat på att kartlägga aktörsfältet och policyläget kring Stockholmsregionens kulturella och kreativa näringar samt att lyfta och utreda fyra nyckelfrågor som av beställarna identifierats som särskilt viktiga att hantera inom ramen för en kommande regional handlingsplan. De identifierade nyckelfrågorna är:

- *Regionalt ledarskap för fortsatt arbete med utvecklingen av regionens kulturella och kreativa näringar*
- *Entreprenörskapskedjan inom regionens kulturella och kreativa näringar*
- *Inre/yttre synlighet för regionens kulturella och kreativa näringar*
- *De konstnärliga högskolornas roll i regionens kulturella och kreativa näringar*

Utredningsarbetet har kommit fram till följande nyckelslutsatser:

Generell inriktning på policyinsatser för att utveckla regionens kulturella och kreativa näringar: Ur såväl ett nationellt som internationellt perspektiv är Stockholm en ledande region inom kulturella och kreativa näringar (KKN). Det är i detta sammanhang viktigt att ha en förståelse och respekt för hur många delsektorer och verksamheter inom kultursektorn som i sig själva inte drivs i vinstsyfte samtidigt producerar viktiga ekonomiska värden i form av innovationsimpulser till näringslivet.

Utöver de omfattande direkta ekonomiska intäkter och arbetstillfälle som produceras av dessa företag i regionen så bidrar de kulturella och kreativa näringarna i mycket hög grad till Stockholms internationella anseende som en plats som ligger i framkant vad gäller innovationskraft inom kulturella och kreativa näringar, en plats ”där det händer”.

Policyinsatser för att utveckla regionens kulturella och kreativa näringar bör därför inriktas på insatser som förbättrar förutsättningarna för samspelet i hela innovationssystemet genom att stärka och utveckla dess länkar. Detta kan uppnås genom en kombination av insatser som både skapar förutsättningar för icke-vinstdrivande explorativa och innovationsgenererande kulturprojekt ("KKN-grundforskning"), men samtidigt även utvecklar formerna för att få utväxling ifrån de

innovationsimpulser som genereras i form av kommersiellt bärkraftiga produkter, tjänster och företag ("KKN-entreprenörskap").

Det existerande policyläget och utvecklingsarbetet: För utvecklingsarbetet med de kulturella och kreativa näringarna på regional nivå inom Stockholmsregionen är RUFSS 2010 och regeringens Handlingsplan för kulturella och kreativa näringar de två policydokument som det är särskilt viktigt att ta i beaktande. RUFSS 2010 måste anses som väl förankrad bland kommuner och förvaltningar inom regionen. Handlingsplanen för kulturella och kreativa näringar och stora delar av de medel som är knutna till denna kräver tydlig regional handlingskraft mottagarkapacitet av de regioner som vill ta del av dessa medel.

Stockholms län tycks för den närmaste framtiden ha valt att ställa sig utanför den så kallade "kulturkoffert"-modell som föreslogs i ett delbetänkande till Kultursamverkansutredningen (SOU 2010:11). Detta inriktningsbeslut får även som konsekvens att alla samarbeten på regional nivå vad gäller strategiska inriktningsbeslut för policy som rör utvecklingen av regionens kulturella och kreativa näringar måste bygga på frivilligt samarbeten och partnerskap som tar identifierade gemensamma intressen mellan aktörer som sin utgångspunkt. Konkreta planerade regionala utvecklingsinsatser på området måste ha ett tydligt men frivillighetsbaserat huvudmannaskap.

Den regionalt viktigaste pågående satsningen för att utveckla regionens kulturella och kreativa näringar är troligtvis Creative Stockholm-projektet. Creative Stockholm har potentialen att fungera som en samlande och koordinerande plattform och motor för utvecklingsinsatser för regionens kulturella och kreativa näringar. Den grundstomme för ett frivilligt, regionalt strategiskt partnerskap för gemensam policyutveckling på KKN-området som Creative Stockholm kan utgöra är av central vikt för att kunna bedriva ett kraftfullt och samordnat utvecklingsarbete på området

Fokusområde regionalt ledarskap: Det finns ett mycket starkt stöd i regionen för att vidareutveckla en regional dialogplattform som kan bära frågan om utvecklingen av regionens kulturella och kreativa näringar. De flesta intresserade aktörer tycks se någon form av partnerskapsorganisation som den lämpligaste formen för detta fortsatta arbete på regional nivå. Partnerskapsorganisation skulle kunna baseras på ett delat ägarskap och ta formen av en delad regional funktion som agerar som en koordinerande nod i samarbetet och har till uppgift att hålla ihop den gemensamma agendan, generera och koordinera resurser samt utföra löpande uppföljning och utvärdering av det bedrivna utvecklingsarbetet.

Creative Stockholm-samarbetet utgör den självklara utgångspunkten som plattform för en mer permanent partnerskapsorganisation på området, då detta samarbete redan idag för samman näringslivsutveckling, kulturförvaltningar, regionala utvecklingsaktörer, intermediärer inom de kulturella och kreativa näringarna och högskolesektorn.

De intresserade aktörerna tycks vara överens om att arbetet med att hitta en mer beständig form för regionalt samarbete kring näringslivsutvecklingen inom de kulturella och kreativa näringarna i regionen måste fortskrida för att i nuläget involvera och aktivt uppmuntra de kommuner som ”är med på tåget”, med förhoppningen om att andra kommuner med tiden kommer att förstå värdet av det arbete som bedrivs och vilja engagera sig i detta. Det påtalas dock att det bör övervägas hur fördelningsmetoder kan utvecklas som försäkrar att de kommuner som engagerar sig aktivt i arbetet också får en garanterad grad av utväxling på sina investerade medel.

Ett kommande regionalt handlingsprogram bör samla de insatser regionens intresserade aktörer är överens om att kraftsamla kring, samt även innehålla en uppgörelse för hur genomförandansvaret för dessa insatser ska fördelas mellan partnerskapets aktörer sinsemellan. I det fortsatta handlingsplansarbetet blir det därför av avgörande vikt att identifiera i vilken typ av insatser de potentiella partnerskapsaktörerna är intresserade av att lägga sina resurser, och vilka utvecklingsfrågor och/eller insatser de är beredda att driva aktivt och ta ett ansvar för att "bära".

Fokusområde entreprenörskapskedjan: Policymässigt måste regionen söka nya former för att föra in konstnärlig kompetens i bredare näringslivs- och förvaltningssammanhang. Stora offentliga myndigheter som Stockholms Läns Landsting och kommunerna, likväl som Länsstyrelsen kan här agera proaktivt i sina roller som arbetsgivare och upphandlare av tjänster.

Överlag finns det ett behov av att söka policyinsatser som kan stärka upp hela regionens innovationssystem genom nytänkande policysatningar som ger bättre utväxling av den starka kulturella och kreativa kompetens som finns i regionen. Det finns ett uttalat behov av en regional fond för finansiering av innovativa kulturprojekt. En regional plattform baserad i en triple helix-modell skulle kunna skapa möjligheter till konkreta problemorienterade samarbeten inte bara över gränserna mellan olika professioner inom de kulturella och kreativa näringarna, med sina respektive specialistkunskaper – utan även skapa problemorienterade, innovationsgenererande projekt i gränslandet mot andra kompetenser och näringar, såväl som i utvecklingsprojekt tillsammans med offentliga institutioner och myndigheter.

Vad gäller "entreprenörskapsfrämjande" i snävare mening efterfrågas någon form av regional företagsrådgivningsfunktion som är specialiserad på de kulturella och kreativa näringarna, företrädesvis kombinerat med en "matchmaking"-funktion mellan idéer, kompetenser och finansiering samt rådgivning för att hjälpa företag inom de kulturella och kreativa näringarna att redan i tidiga utvecklingsskeden söka internationella marknader och distributionskanaler.

Fokusområde synlighet: Det finns ett identifierat kraftigt behov av att öka förståelsen för de kulturella och kreativa näringarnas betydelse för regionens utveckling, framförallt bland beslutsfattare och förtroendevalda på såväl

kommunal som regional nivå. Insatserna bör inriktas på konkreta och riktade insatser för att synliggöra hur näringarna bidrar till regionens utveckling, särskilt med fokus på hur enskilda kommuner i regionen har att vinna på en utökad satsning på utveckling av de kulturella och kreativa näringarna.

Fokusområde konstnärliga högskolorna: De konstnärliga högskolorna utgör en underskattad resurs i utvecklingsarbetet med regionens kulturella och kreativa näringar. Det finns ett ömsesidigt intresse från regionens utvecklingsaktörer och från högskolorna att närma sig varandra på detta område.

”Early career”-utvecklingen för högskolornas alumner som ska etablera sig inom sina respektive professionella fält är en viktig fråga för utvecklingen av regionens de kulturella och kreativa näringarna. Bristen på prisvärda arbetslokaler försämrar etableringsmöjligheterna i regionen.

Ur ett regionalt utvecklingsperspektiv är en möjlig formalisering av det framväxande regionala samarbetet kring konstnärlig forskning särskilt spännande att utforska. Detta skulle i förlängningen exempelvis kunna resultera i ett framtida integrerat kunskapscenter på området – en konkret fysisk plats där konstnärlig forskarutbildning kombineras med ”applicerad forskning” i form av konkreta problemdrivna utvecklingsprojekt på uppdrag av företag och myndigheter och i samarbete med högskolor med andra kompetenser, såsom KI, KTH och Stockholms universitet. Ett sådant centrum för konstnärlig forskning skulle vara internationellt unikt och starkt bidra till regionens yttre synlighet, och skulle även fungera som en motor för innovationskraft i regionen.

Förslag på möjliga inriktningar för policyinsatser

Utifrån ovanstående sammanfattning av förstudiens resultat och kompletterande kunskap från den breda policyöversikt som genomförts inom ramen för utredningen föreslås nedan ett antal brett formulerade möjliga inriktningar för utvecklingspolicy för Stockholmsregionens kulturella och kreativa näringar. Dessa förslag tar som sin utgångspunkt de ömsesidiga intressen som uttryckts av de i utredningsarbetet intervjuade aktörerna och bör enbart ses som ett inspirationsmaterial för det kommande arbetet med en regional handlingsplan, då ansvaret och mandatet för att formulera sådan konkret policy inte ligger inom ramen för förstudieuppdraget. Det vi som utredare, utifrån den förståelse vi tillägnat oss i genomförandet av detta uppdrag, dock skulle föreslå som intressanta vägar att ytterligare utforska är:

- *Fokusera på identifierade gemensamma regionala intressen.* Basera handlingsplanen på policyinsatser där det finns en bred regional enighet om det ömsesidiga regionala värdet av insatsen och där det samtidigt finns en uttalad beredskap, kapacitet och intresse hos en specifik aktör eller en

specifik konstellation av aktörer att ”bära” och ansvara för varje utpekad policyinsats. Det kan här finnas en poäng med att inte fokusera på platsbaserade utvecklingsinsatser av ”klustertyp”, då det kan vara svårt att nå en regional samsyn kring dessa. Platsbaserade insatser är regionalt viktiga, men sköts kanske bäst med kommunalt huvudmannaskap. Det som möjligen bör diskuteras på regional nivå kring dessa är hur de lokala satsningarna kan profileras så att olika kommuner i regionen inte konkurrerar med varandra om nationella resurser.

– *Inled omedelbart ett operativt arbete med att säkra en regional funktion som kan koordinera det fortsatta utvecklingsarbetet med de kulturella och kreativa näringarna.* Det finns ett utbrett intresse och beredskap att tillhandahålla resurser för detta bland regionens aktörer. En sådan funktion bör rimligtvis baseras på Creative Stockholms existerande organisation, men med ett tydligare och mer fokuserat mandat och arbetsuppgifter. Partnerskapet bör möjligen även vidgas för att också innefatta yrkesutövare och entreprenörer samt branschrepresentanter från de kulturella och kreativa näringarna, möjligen genom en referensgrupp. De konstnärliga högskolorna är också intresserade av att delta direkt i en regional dialog på något sätt, vilket bör tas tillvara på.

– *Se de engagerade aktörernas olika kompetenser, nätverk och möjligheter.* De aktörer som är intresserade av att arbeta regionalt med utvecklingsarbete inom de kulturella och kreativa näringarna har alla sina egna specifika kompetenser, nätverk och handlingsutrymmen. Se till att utnyttja dessa komplementärt. De regionala och kommunala kulturförvaltningarna har goda kopplingar och stark legitimitet i förhållande till branscherna inom de kulturella och kreativa näringarna, SLL Tillväxt & regionplanering har god kompetens i att genomdriva stora processer och projekt som samlar en bred uppslutning av aktörer samt en mycket väl utvecklad kommunikationskompetens, Länsstyrelsen har genom det regionala tillväxtansvaret en unik insyn och kontakt med den nationella politiken och det utvecklingsarbete som bedrivs inom statliga myndigheter och kan i någon grad verka för att kanalisera dessa medel och insatser mot de kulturella och kreativa näringarna. StAF har en central roll i förhållande till högskolorna i regionen och arbetet med att föra in dessa i det regionala utvecklingsarbetet, och slutligen är de engagerade kommunerna centrala genomförare av policy och kan även exempelvis söka lyfta frågan till en regional kommunal nivå inom KSL.

– *Ta den ”pedagogiska uppgiften” på allvar.* Om inte de kulturella och kreativa näringarnas avgörande vikt för den övergripande ekonomiska utvecklingen i regionen kan kommuniceras till och etableras hos beslutsfattare och förtroendevalda inom kommuner och regionala organ kommer det bli mycket svårt att bedriva utvecklingsarbete på området framöver. Detta kommunikationsarbete måste därför organiseras mycket effektivt och samordnat. En strategisk kommunikationsplan skulle kunna fastslå med vem, hur och med vilken målsättning sådan kommunikation bör

ske. Det blir i sammanhanget viktigt att lyfta fram de övergripande kopplingarna mellan kulturell verksamhet-entreprenörskap-regional innovationskraft och hur de kulturella och kreativa näringarna bidrar till regional attraktivitet i bred mening, likväl som att peka på konkreta framgångsexempel från näringarna samt "hårda siffror" på hur näringarna redan idag bidrar till regionens ekonomiska utveckling.

– *Inrikta policyinsatser mot att stärka upp kritisk infrastruktur och befrämja innovationskraft.* Som ovan påpekats måste handlingsplanens utpekade policyinsatser utgå ifrån de insatser som regionens aktörer är intresserade av att bära och genomföra. Det är dock viktigt att sådana insatser verkligen bidrar till att utveckla regionens innovationssystem inom de kulturella och kreativa näringarna och stärker innovationskraften på området.

Några av de förslag som uttryckts av olika aktörer i regionen som troligtvis särskilt skulle kunna bidra till detta är exempelvis:

– *Etablera en regional fond för innovativa kulturprojekt och satsa särskilt på KKN-baserad innovation i gränslandet mot andra näringar, kunskapsfält och branscher*

– *Utred förutsättningarna för en regional specialiserad företagsrådgivning och "matchmakingfunktion"*

– *Utforska möjligheten att erbjuda särskild finansiering till kulturellt yrkesverksamma som är intresserade av att utforska gränslandet mot andra branscher och näringar och utnyttja sin kompetens på innovativa sätt*

– *Utforska hur offentliga aktörer kan bidra till nydanande sätt att nyttja KKN-kompetens genom innovativ användning av offentlig upphandling*

– *Satsa på stöd och vägledning för tidig internationalisering av KKN-företag*

– *Satsa på samarbeten högskolor-näringsliv-myndigheter som syftar till att få användning för KKN-kompetens i nydanande, problemlösningorienterade projekt*

– *Utforska möjligheten att utveckla en unik regional kunskapsmiljö baserad på konstnärlig forskning i samarbete med regionens konstnärliga högskolor*

– *Värna kritisk infrastruktur för KKN, som tillgången på arbetsutrymmen för KKN-entreprenörer och yrkesverksamma i deras tidiga karriärfas*

– *Etablera en strategisk kommunikationsplan med tydligt genomförandeansvar för att öka förståelsen för de kulturella och kreativa näringarnas viktiga roll för regionens utveckling*

– *Använd inte en utökad satsning på kommersiella och vinstgenererande verksamheter inom de kulturella och kreativa näringarna som en ursäkt för att slå undan benen för dessa branscher genom att dra ned på stödet till de*

icke-vinstsökande kulturverksamheter som utgör kärnan i dessa näringars innovationssystem

Idéer för processen framöver

Under utredningsarbetet har många aktörer uttryckt idéer för hur det fortsatta arbetet med framtagandet av en regional handlingsplan skulle kunna fortskrida. I detta avslutande avsnitt presenteras dessa idéer.

Det har redan tidigare i rapporten påpekats att ett kommande regionalt handlingsprogram bör samla de insatser regionens intresserade aktörer är överens om att kraftsamla kring, samt även innehålla en uppgörelse för hur genomförandeansvaret för dessa insatser ska fördelas mellan partnerskapets aktörer sinsemellan. I det fortsatta handlingsplansarbetet blir det därför av avgörande vikt att identifiera i vilken typ av insatser de potentiella partnerskapsaktörerna är intresserade av att lägga sina resurser, och vilka utvecklingsfrågor och/eller insatser de är beredda att driva aktivt och ta ett ansvar för att "bära". De utpekade insatserna bör även relateras till relevanta avsnitt i RUFSS 2010 och den nationella handlingsplanen för kulturella och kreativa näringar.

Många aktörer har uttryckt att ett utkast eller en "testversion" av det kommande handlingsprogrammet redan i ett tidigt skede bör presenteras i ett brett samråd, exempelvis i form av en öppen skriftlig remiss bland kommuner, regionala utvecklingsaktörer, nationella myndigheter och yrkesverksamma samt branschrepresentanter inom de kulturella och kreativa näringarna. En sådan remissrunda skulle även kunna kompletteras med öppna hearings.

En mer slutgiltig version av handlingsprogrammet kan sedan skickas i en riktad remiss till de organ som engagerat sig som genomförandeparter i handlingsplanen för att säkerställa deras engagemang och uppslutning före det att handlingsprogrammet läggs fram till förtroendevalda inom landstinget för att få det godkänt som ett officiellt RUFSS 2010-handlingsprogram.

När handlingsprogrammet väl är på plats bör det omedelbart överlämnas till en utpekad koordinerande aktör för att inleda genomdrivande och uppföljningen av handlingsprogrammets genomförande. En proaktiv dialog bör snarast även öppnas med statliga aktörer med regionala uppdrag som kan antas ligga inom ramen för handlingsprogrammet, exempelvis VINNOVA, Tillväxtverket och ISA, för att på så sätt visa på mottagarkapaciteten och handlingsberedskapen i regionen vad gäller kraftfulla och samordnade insatser för näringslivsutveckling inom de kulturella och kreativa näringarna.

Många av de intervjuade aktörerna har vidare med enfaset framhållit att det är av avgörande vikt att omedelbart söka säkra en fortsatt gemensam organisationsform för arbetet med utvecklingen av regionens kulturella och

kreativa näringar. Denna organisationsform bör med fördel ta Creative Stockholm-samarbetet som sin utgångspunkt, men då denna organisation redan vid årsskiftet 2011/2012 kommer att stå utan finansiering är det nödvändigt att omedelbart söka finna hur organisationen av en gemensam regional funktion baserad i det existerande partnerskapet kan finansieras och genomdrivas.

Appendix A. Intervjuade personer

Anders Nordborg, utvecklingsledare, Länsstyrelsen i Stockholms län

Anna Gissler, VD, SBR Development AB

Annika Rosing, tillväxtdirektör, Länsstyrelsen i Stockholms län

Bernt Ericsson, projektledare, Fonden för Innovativ Kultur (telefonintervju)

Brita Lundström, omvärldsanalytiker, Stockholms Akademiska Forum

Camilla Wallström, projektledare, Kommunförbundet Stockholms Län

Charlotte Hansson, regionplanerare, SLL Tillväxt och regionplanering

Elisabeth Nordström, senior handläggare, Kommunförbundet Stockholms Län

Elsmari Fjällström, utvecklingsledare, Länsstyrelsen i Stockholms län

Eva Jansson, chef, kultur- och fritidsförvaltningen, Botkyrka kommun

Fredrik Helgöstam, VD, Kolonien

Geetali Chhatwal-Jonsson, Head of Direct Markets, Invest in Sweden Agency

Hans Ullström, förvaltningschef, kulturförvaltningen, Stockholms läns landsting

Jeanette von Arnold, projektledare, SBR Development AB

Johan Widén, prorektor, Dans- och cirkushögskolan

Johannes Johansson, rektor, Kungliga Musikhögskolan

Jonas Olsson, projektledare, Creative Stockholm

Liselott Bergman, analysansvarig, Svenska Institutet

Magnus Aspegren, rektor, Operahögskolan

Maria Lantz, prorektor, Kungliga Konsthögskolan

Patrik Liljegren, chef, kulturstrategiska avdelningen, kulturförvaltningen, Stockholms stad

Peter Haglund, avdelningschef, SLL Tillväxt och regionplanering

Tomas Bokstad, projektledare, SITE

Åsa Bergquist Håål, verksamhetsansvarig, Transit kulturinkubator

Appendix B

OECD

THE OECD INNOVATION STRATEGY: GETTING A HEAD START ON TOMORROW (2010)

EU

THE LISBON AGENDA (2000)

THE ECONOMY OF CULTURE (2006)

THE OSLO AGENDA FOR ENTREPRENEURSHIP EDUCATION IN EUROPE (OCTOBER 2006)

THE ECONOMY OF CULTURE IN EUROPE (2006)

EUROPEAN AGENDA FOR CULTURE IN A GLOBALISING WORLD (2007)

EC CONCLUSIONS ON THE CONTRIBUTION OF THE CULTURAL & CREATIVE SECTORS TO THE ACHIEVEMENT OF THE LISBON OBJ'S (2007)

ENTREPRENEURSHIP IN HIGHER EDUCATION, ESPECIALLY WITHIN NON-BUSINESS STUDIES (2008)

CHALLENGES FOR EU TO SUPPORT INNOVATION SERVICES (2009)

EC CONCLUSIONS ON CULTURE AS A CATALYST FOR CREATIVITY AND INNOVATION (2009)

COPYRIGHT IN THE KNOWLEDGE ECONOMY (2009)

CREATIVE AND CULTURE INDUSTRIES PRIORITY SECTOR REPORT (2010)

GREEN PAPER: UNLOCKING THE POTENTIAL OF CULTURAL AND CREATIVE INDUSTRIES (2010)

TOWARDS A PAN-EUROPEAN INITIATIVE IN SUPPORT OF INNOVATIVE CREATIVE INDUSTRIES IN EUROPE (2010)

EUROPE 2020 (2010)

NORDISKT SAMARBETE

CREATIVE DIRECTIONS – A NORDIC FRAMEWORK FOR SUPPORTING THE CREATIVE INDUSTRIES (MAR 2006)

NORDEN – A CREATIVE POWERHOUSE (APR 2006)

A CREATIVE ECONOMY GREEN PAPER FOR THE NORDIC REGION (2007)

CREATIVE INDUSTRIES EDUCATION IN THE NORDIC COUNTRIES - A BRIEF PORTRAIT (NOV 2007)

ENTREPRENÖRSKAP I HÖGRE KONSTNÄRLIG OCH KREATIV
UTBILDNING I NORDEN (2010)

KK-STIFTELSEN

UPPLEVELSEINDUSTRIN I SVERIGE 2002 (2002)
UPPLEVELSEINDUSTRIN 2003 - STATISTIK OCH JAMFÖRELSER
(2003)
ATT LEVA PÅ SIN TALANG - KREATÖRERS BEHÖV AV
ENTREPRENÖRSKAP (2005)
KUNSKAPSUTBYTE OCH SAMVERKAN MELLAN
UPPLEVELSEINDUSTRI OCH ANNAN INDUSTRI - FÖRSTUDIE
(DEC 2005)
FUNK - EN TILLVÄXTMODELL FÖR UPPLEVELSEINDUSTRIN (JUL
2006)
INTERNATIONALISERING AV SVENSK UPPLEVELSE-INDUSTRI -
FÖRSTUDIE (JAN 2006)
MÖTESPLATSER FÖR UPPLEVELSEINDUSTRIN - METODER FÖR
SAMPRODUKTION AV KUNSKAPS- OCH
KOMPETENSUTVECKLING (JUN 2007)
A SUMMARY OF THE FIRST 10 YEARS ACCORDING TO THE
KNOWLEDGE FOUNDATION'S INVESTMENT IN THE EXPERIENCE
INDUSTRY (2008)
THE ERIBA MODEL AN EFFECTIVE AND SUCCESSFUL POLICY
FRAMEWORK FOR THE CREATIVE INDUSTRIES (2008)
FRÅN MÖTEN TILL TILLVÄXT? EFFEKTUTVÄRDERING AV KK-
STIFTELSENS SATSNING PÅ UPPLEVELSEINDUSTRIN (2008)

NUTEK/VINNOVA/ITPS/TILLVÄXTVERKET

SVENSK FORSKNING - RIK PÅ UPPLEVELSER (JUNI 2004)
VINNOVA
INTERNATIONAL COMPETITIVENESS AND EXPERIENCE
INDUSTRIES (2005) VINNOVA
UPPLEVELSEINDUSTRI – MARKNADENS LOGIK OCH
ORGANISATORISKA FÖRUTSÄTTNINGAR EN TEORETISK
GENOMGÅNG AV SEKTORNS GRUNDLÄGGANDE STRUKTUR
(2008) ITPS
KREATIV TILLVÄXT? - EN RAPPORT OM “KREATIVA NÄRINGAR”
I POLITIKEN OCH STATISTIK (2008) ITPS
NUTEK PILOTPROJEKT INOM PRIVAT FÖRETAGSINKUBATORER
(AUG 2009) NUTEK
REGIONAL INNOVATION POLICY IN TRANSITION: REFLECTIONS
ON THE CHANGE PROCESS IN THE SKÅNE REGION (2010)
VINNOVA

TILLVÄXTENS GULDÄGG: INNOVATION OCH FÖRNYELSE I DET REGIONALA TILLVÄXTARBETET (2011) TILLVÄXTVERKET

SVENSKA REGERINGEN

INNOVATION SWEDEN: A STRATEGY FOR GROWTH THROUGH RENEWAL (2004)

UPPLEVELSEINDUSTRIN (2005)

INNOVATIONER OCH FÖRETAGANDE (SOU 2008:121)

BUDGETPROPOSITION (2009)

STATLIGT FINANSIERAD FÖRETAGSRÅDGIVNING (2009)

KARTLÄGGNING AV REGIONALA INSATSER FÖR KREATIVA NÄRINGAR (APR 2009)

SPELA SAMMAN: EN NY MODELL FÖR STATENS STÖD TILL REGIONAL KULTURVERKSAMHET

(KULTURVERKANSUTREDNING)(SOU 2010:11)

HANDLINGSPLAN FÖR KULTURELLA OCH KREATIVA NÄRINGAR (2011)

STOCKHOLMSREGIONEN

KREATIVA NÄRINGAR I STOCKHOLMS REGIONEN (2004) RTK

FÖRSLAG TILL HANDLINGSPROGRAM FÖR DE KREATIVA

NÄRINGARNA I STOCKHOLMSREGIONEN 2006-2007 (2005) RTK

KULTUR I REGIONAL UTVECKLINGSPLANERIN (2008) RTK

CREATIVE BUSINESS REGION STOCKHOLM:

REGIONALFONDSANSÖKAN (2008) BOTKYRKA MFL

RUFS 2010 (2009) REGIONPLANEKONTORET

KOMMUNERNA

BOTKYRKAS UPPLEVELSESATSNING - EN STRATEGI FÖR ATT STIMULERA KREATIVITET OCH ENTREPRENÖRSKAP (2007)

BOTKYRKA KOMMUN

KULTURVISION 2010 (2009) STOCKHOLMS STAD

Rapporten finns endast som pdf. Den kan laddas ner från Länsstyrelsens webbplats, www.lansstyrelsen.se/stockholm

ISBN 978-91-7281-445-5

Adress

*Länsstyrelsen i Stockholms län
Hantverkargatan 29
Box 22 067
104 22 Stockholm
Tfn: 08- 785 40 00 (vxl)*